

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Huwelijksvermogensrechtelijke gevolgen van een "verlate" vestiging in Nederland. Behoefte aan, en mogelijkheid tot, wegedeneren van de op ipr-vlak soms verrassende gevolgen?

Eeckhout, V. van den

Citation

Eeckhout, V. van den. (2008). Huwelijksvermogensrechtelijke gevolgen van een "verlate" vestiging in Nederland. Behoefte aan, en mogelijkheid tot, wegedeneren van de op ipr-vlak soms verrassende gevolgen? *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 1-10. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13737>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13737>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Huwelijksvermogensrechtelijke gevolgen van een 'verlate' vestiging in Nederland

Behoeftte aan, en mogelijkheid tot, wegedeneren van de op ipr-vlak soms verrassende gevolgen?

Toepassing van de artikelen 4 lid 2 onder 3 juncto artikel 7 lid 2 onder 3 van het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 leidt soms tot een op het eerste zicht verrassend resultaat. Dit resultaat wordt actueel meer en meer als problematisch ervaren. Vandaar de bespreking, in deze bijdrage, van de vraag of, vooreerst, het resultaat wel of niet bedoeld was door de opstellers van het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 c.q. alleszins logisch onderbouwd kan worden binnen de structuur van het verdrag; vervolgens, of er, indien de eerste vraag negatief moet worden beantwoord, 'remediëringsmogelijkheden' zijn. Een aantal in de rechtspraak gehanteerde 'oplossingsstrategieën', gehanteerd voor 'onderdanen van een nationaliteitsland' die zich verlaat in Nederland vestigen, worden hierbij besproken. Daarbij wordt telkens aangegeven welke de effecten van de oplossingsstrategieën zijn voor andere 'types' echtgenoten op wie de genoemde artikelen eveneens van toepassing zijn.

1. Inleiding

1.1 De omstandigheid van het laattijdig karakter van vestiging van een eerste gemeenschappelijke verblijfplaats in eenzelfde land ...

Het is gebruikelijk dat echtgenoten zich onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking samen vestigen. Maar soms ook gebeurt dat niet; soms wonen echtgenoten na de huwelijksvoltrekking nog een tijdlang apart, mogelijk zelfs in verschillende landen, en vestigen ze zich pas enige tijd later in eenzelfde land – bijvoorbeeld in Nederland.

Het uitstel van gezamenlijke vestiging kan zijn ingegeven door heel diverse redenen; soms zal het tijdelijk apart leven noodgedwongen van aard zijn, soms ook zal er een weloverwogen keuze van de betrokkenen aan ten grondslag liggen. Maar, welke overwegingen ook ten grondslag liggen aan het verlate karakter van gezamenlijke vestiging in Nederland, de omstandigheid op zich dat echtgenoten zich niet onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking, maar pas enige tijd later, in Nederland vestigen, kan voor betrokkenen onvermoede gevolgen teweegbrengen, met name op het vlak van het internationaal privaatrecht (hierna 'ipr'). Aan het 'laattijdig' karakter van gezamenlijke vestiging in Nederland – in de zin dat niet onmiddellijk na het huwelijk gezamenlijke vestiging

plaatsvindt – worden in het ipr immers consequenties gehecht voor wat betreft het op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten toepasselijke recht, zo blijkt bij nalezing van het Haags Huwelijksgoederenverdrag 1978¹ (hierna 'HHV') waar Nederland partij bij is en dat het voor Nederland geldende ipr uitmaakt voorzover het vragen van huwelijksvermogensrecht betreft van huwelijken die zijn voltrokken na 1 september 1992.

1.2 ... ingepast in het Haags Huwelijksgoederenverdrag 1978 ...

In deze bijdrage zal ik ingaan op de relevante artikelen van dit HHV. Bij de behandeling van de verdragsartikelen zal ik bespreken in hoeverre de rechter, geconfronteerd met de omstandigheid van laattijdige vestiging, een marge wordt gelaten bij hantering van deze artikelen. Ik zal daarbij twee 'basisuitgangspunten' onderscheiden: vooreerst, het uitgangspunt dat sowieso rekening moet worden gehouden met het laattijdig karakter van de vestiging bij het bepalen van het toepasselijke recht, vervolgens, het uitgangspunt dat het laattijdig vestigen van een gemeenschappelijk huwelijksdomicilie minstens toch in bepaalde gevallen mag worden gelijkgesteld met het onmiddellijk vestigen van een gemeenschappelijk huwelijksdomicilie. Bij de bespreking van elk van beide basisuitgangspunten zal ik een opmerkelijke uitspraak aangeven: een uitspraak van de Rechtbank 's-Gravenhage van 2 september 2002² respectievelijk een recente uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 12 september 2007.³

Binnen het eerste basisuitgangspunt kan, zo zal ik aangeven, de behoefte worden aangevoeld een remedie te zoeken voor het problematische resultaat waartoe hantering van de verdragsartikelen lijkt te moeten leiden in geval van laattijdige vestiging van het huwelijksdomicilie. Het resultaat zal door menigeen immers als verrassend en zelfs als onwenselijk worden aangevoeld. Ik zal dan ook aangeven in hoeverre, in de hypothese dat daadwerkelijk die behoefte mocht worden aangevoeld, ruimte bestaat voor remediëring. Het tweede basisuitgangspunt kan overigens, zo zal blijken, zelf beschouwd worden als een specifieke vorm van remediëring: door het negeren van het laattijdig karakter van vestiging van het huwelijksdomicilie, wordt het al meteen mogelijk de consequenties te vermijden waartoe hantering van het eerste basisuitgangspunt leidt. Maar, ook indien het tweede basisuitgangspunt zou worden voorgesteld als een vorm van remediëring, dringt zich bij de bespreking van dit basisuitgangspunt de vraag op of het uitgangspunt *ongelimiteerd* kan worden aangehouden, naar consequenties van hantering van dit basisuitgangspunt voor de rechtspositie van deze of gene echtgenoten, naar eventueel te maken nuances, etc.

* Prof. Dr. Veerle Van Den Eeckhout is universitair hoofddocent Internationaal privaatrecht aan de Universiteit Leiden, en professor Vergelijkend conflictenrecht/Vergelijkend en Europees internationaal privaatrecht aan de Universiteit Antwerpen.

1 Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime; 's-Gravenhage, 14 maart 1978, *Trb.* 1988, 130, in werking getreden op 1 september 1992 en overeenkomstig art. 21 lid 1 van toepassing op echtgenoten die na de inwerkingtreding van het verdrag in het huwelijk zijn getreden dan wel het op hun huwelijksvermogensregime toepasselijke recht aanwijzen.

2 *NIPR* 2002, 244.

3 *NIPR* 2008, 17.

1.3 ... met focus op de situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich laattijdig in Nederland vestigen

Ik zal de bespreking hierna toespitsen op de hypothese dat het gaat om 'onderdanen van een nationaliteitsland (niet-verdragsland)'⁴ die zich verlaat in Nederland vestigen – het 'type' echtgenoten waarbij zich, in geval van verlate vestiging in Nederland,⁵ het meest verrassend verloop inzake recht toepasselijk op hun huwelijksvermogensregime manifesteert. Wel zal ik voor elk van de uitgangspunten, en voor elk van de vormen van remediëring die aan de orde komt, kort de implicaties schetsen voor de andere types van onderdanen met een gemeenschappelijke nationaliteit: Nederlanders; onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een domicilieland vestigen; onderdanen van een domicilieland⁶ die zich hetzij in een nationaliteitsland, hetzij in een domicilieland vestigen. Het in het HHV ingebouwde onderscheid van nationaliteitsland c.q. domicilieland noopt daarbij onvermijdelijk tot enige abstractie.

2. Onderdanen van een 'nationaliteitsland' die zich direct na of pas een tijd na de huwelijksvoltrekking in Nederland vestigen

Stel dat we vertrekken van de hypothese ('hypothese A') dat onderdanen van een nationaliteitsland hun eerste gewone verblijfplaats na het huwelijk in Nederland vestigen. In dat geval is, vanuit Nederlands ipr-oogpunt bekeken, op basis van artikel 4, lid 2, 2, a HHV op het huwelijksvermogensregime van de betrokkenen het interne recht van de staat van hun gemeenschappelijke nationaliteit toepasselijk – kortom, het gemeenschappelijke nationale recht.

Maar stel nu – hetgeen ik benoem als 'hypothese B' – dat echtgenoten zich pas enige tijd na de huwelijksvoltrekking gezamenlijk in Nederland vestigen. In deze hypothese B kunnen twee visies worden verdedigd: ofwel wordt als basisuitgangspunt aangenomen dat echtgenoten hun eerste gewone verblijfplaats na het huwelijk niét op het grondgebied van dezelfde Staat vestigen (visie I, besproken onder 3); ofwel kan worden betoogd dat men zich, ondanks het laattijdig karakter van vestiging, toch nog steeds bevindt in de situatie A, met andere woorden dat nog steeds kan worden gesproken van vestiging van de eerste gewone verblijfplaats in Nederland (visie II, besproken onder 4). Hierna ga ik in op elk van beide visies, en stip ik telkens enkele aandachtspunten aan.

3. Eerste visie: rekening houden met het laattijdig karakter van vestiging. Een verrassend en wonderlijk 'verloop' van het op het huwelijksvermogensregime toepasselijke recht

3.1 Resultaat van toepassing van artikel 4 en 7 HHV

Hanteert men het eerste basisuitgangspunt – en neemt men dus aan dat géén vestiging van een eerste gewone verblijfplaats heeft plaatsgevonden – dan moet niet op basis van artikel 4, lid 2, 2, a HHV maar op basis van artikel 4, lid 2 onder 3 HHV het interne recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit worden toegepast. In eerste instantie is er bij hantering van het eerste basisuitgangspunt dus geen verschil in uitkomst voor hypothese A en B; enkel de rechtsbasis verschilt. Het verschil duikt echter op wanneer echtgenoten zich daadwerkelijk samen in Nederland vestigen, want dan kan toepassing van artikel 7 HHV verschil maken.

Artikel 7 voorziet met name in drie situaties van veranderlijkheid – situaties waarbij in plaats van het recht waaraan het huwelijksvermogensregime tevoren was onderworpen, het

interne recht van de Staat waar de echtgenoten beiden hun gewone verblijfplaats hebben, toepasselijk wordt. De derde situatie betreft de hypothese dat echtgenoten hun gewone verblijfplaats vestigen in een land; in dat geval wordt het interne recht van de Staat waar de echtgenoten beiden hun gewone verblijfplaats hebben, toepasselijk 'vanaf het tijdstip waarop zij daar hun gewone verblijfplaats vestigen, indien hun huwelijksvermogensregime, uitsluitend op grond van artikel 4, tweede lid, onder 3, was onderworpen aan het recht van de Staat van hun gemeenschappelijke nationaliteit' (art. 7 lid 2 onder 3 HHV). Dat toepassing van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV tot dit resultaat – een overgang van gemeenschappelijk nationaal recht naar recht van het land van vestiging op het ogenblik van gezamenlijke vestiging – leidt, kan verrassen. Uiteraard, enerzijds kan artikel 7 HHV worden beschouwd als een artikel dat per definitie een verrassingseffect in zich draagt, zeker ook in de eerste twee situaties van 'veranderlijkheid'. Maar anderzijds lijkt er met de derde situatie van veranderlijkheid toch iets bijzonders aan de hand. Dit 'bijzondere' blijkt zich des te frapperanter te manifesteren indien het onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland vestigen betreft, zo zal ik hierna aangeven: vooral als het effect van de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV voor de situatie van dit type echtgenoten wordt blootgelegd naast het effect van de werking van ditzelfde artikel voor andere types echtgenoten, en daarbij tevens wordt nagegaan wat voor elk van deze types echtgenoten had gegolden indien zij al onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking waren gaan samenwonen, duikt het verrassende aspect van de werking van dit artikel op.

3.2 'Wonderlijk' verloop voor alle echtgenoten/sommige echtgenoten? – het bijzondere van de situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland vestigen

In de doctrine werd totnogtoe wel al gewezen op het verrassend en problematisch karakter van artikel 7 lid 2, 3 HHV in een bespreking van de uitwerking van deze bepaling voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland vestigen. Maar in die doctrine wordt de werking van dit verdragsartikel voor dit type echtgenoten *niet* gepositioneerd ten aanzien van de werking van dit verdragsartikel voor andere types echtgenoten. Enkel wordt er op gewezen dat 'Nederlanders' niet vallen onder dit verdragsartikel.⁷

En inderdaad, bij het vergelijken van types echtgenoten voor wie artikel 7 lid 2 onder 3 HHV geldt, is het van belang er vooraf op te wijzen dat artikel 7 lid 2 onder 3 HHV géén betekenis heeft voor echtgenoten die de Nederlandse nationaliteit bezitten: Nederlanders kunnen überhaupt niet getroffen wor-

4 Een land dat inzake huwelijksvermogensrecht de nationaliteitsaanknopning hanteert. Zie ook art. 4 lid 2 onder 2 HHV.

5 Of een 'nationaliteitsland' dat zelf geen partij is bij het HHV: de opmerkingen en overwegingen hierna gelden (althans vanuit Nederlands ipr-oogpunt beschouwd) *mutatis mutandis* indien onderdanen van een nationaliteitsland zich 'verlaat' niet in Nederland maar in een nationaliteitsland vestigen. Zie wel, voor een verschil tussen beide, *infra*, onder 3.3.1, omtrent het Amerikaanse voorstel.

6 Een land dat inzake huwelijksvermogensrecht de domicilieaanknopning hanteert.

7 Zie vooral Q.J. Marck, 'Wachten op een verblijfsvergunning en het toepasselijke huwelijksvermogensrecht, de werking van artikel 7 van het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978', WPNR 2000 (6410), p. 524-527. Zie bv., betreffende de positie van Nederlanders, I.S. Joppe, *Huwelijksvermogensrecht* (Praktijkreeks IPR), Alphen aan de Rijn: Kluwer 2003, p. 55.

den door de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, nu zij zich immers nooit in een situatie kunnen bevinden dat het gemeenschappelijk nationaal recht – te weten Nederlands recht – op hen toepasselijk was *op basis van artikel 4 lid 2, 3 HHV*. Op Nederlanders is, als onderdanen van een verdragsland dat het voorbehoud van artikel 5 HHV heeft gemaakt, artikel 4 lid 2 onder 1 *juncto* artikel 5 HHV van toepassing. Het resultaat daarvan is altijd toepasselijkheid van Nederlands recht – ongeacht waar of wanneer de echtgenoten zich gezamenlijk vestigen – onder het enkele voorbehoud dat de heel bijzondere situatie zoals beschreven in artikel 5 HHV zich voordoet.

Maar, behoudens de uitsluiting van de categorie van 'Nederlanders', wordt overigens voor de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV geen onderscheid gemaakt tussen echtgenoten die de nationaliteit van een nationaliteitsland dan wel van een domicilieland bezitten, of tussen echtgenoten van een nationaliteitsland dan wel domicilieland die zich in een nationaliteitsland, domicilieland, of Nederland vestigen. Hoe werkt nu voor elk van deze types echtgenoten de toepassing van artikel 4 lid 2 onder 3 *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV uit in vergelijking met wat voor elk van hen had gegolden indien zij al onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking waren gaan samenwonen?

Welnu, wat betreft *onderdanen van een domicilieland* die zich verlaat in een nationaliteitsland dan wel domicilieland vestigen: voor onderdanen van een domicilieland die zich vestigen in een nationaliteitsland dan wel een domicilieland zou in *de hypothese van onmiddellijke gezamenlijke vestiging* het recht van de eerste gewone verblijfplaats gelden. De basisoptiek van het HHV is op hen het recht van het land van eerste vestiging toepasselijk te maken.⁸ In geval van laattijdige gezamenlijke vestiging is het dan enkel zo dat, zolang nog geen sprake is van gezamenlijke vestiging, op hen, als een noodoplossing,⁹ vooreerst nationaal recht wordt toepasselijk verklaard via artikel 4 lid 2 onder 3 HHV, maar dat op hen naderhand, bij gezamenlijke vestiging, via artikel 7 lid 2 onder 3 HHV de basisoptiek weer gevolgd wordt. In geval van verlate gezamenlijke vestiging is, kortom, niet van meetaf aan maar pas vanaf een later moment domicilierecht van toepassing.

Eenzelfde verloop kent de situatie van *onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een domicilieland vestigen*. Ook voor hen is de basisoptiek van het verdrag dat het recht van domicilie op hen toepasselijk is.¹⁰ Ook voor hen wordt, in geval van laattijdige vestiging, via artikel 4 lid 2 onder 3 HHV eerst een tijdlang een noodoplossing gehanteerd in de zin dat voor een bepaalde periode nationaal recht van toepassing wordt, maar ook voor hen wordt op het moment van gezamenlijke vestiging via de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV als het ware de basisoptiek in ere hersteld.

Voor beide voornoemde types echtgenoten zit het bijzondere en verrassende van de toepassing van achtereenvolgens artikel 4 lid 2 onder 3 HHV en artikel 7 lid 2 onder 3 HHV dus niet zozeer in de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV zelf, maar veeleer in de noodoplossing die een tijdlang geboden wordt door artikel 4 lid 2 onder 3 HHV. Artikel 7 lid 2 onder 3 HHV vormt veeleer een manier om terug te kunnen grijpen naar het basisuitgangspunt van het HHV. De 'wending' van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV is een *terugkeer naar* het basisuitgangspunt.

Voor *onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland* vestigen, blijkt nu precies het omgekeerde te gelden. De werking van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV levert voor hen eenzelfde resultaat op als in de hypothese dat ze zich onmiddellijk in Nederland hadden gevestigd. De 'beginregel' heeft dus hetzelfde resultaat en leidt tot eenzelfde uitkomst

als hetgeen 'normaal' – in de hypothese van onmiddellijke vestiging – voor deze echtgenoten had gegolden. Maar, artikel 7 lid 2 onder 3 HHV leidt vervolgens naar een ander toepasselijk recht dan het recht dat voor hen had gegolden bij onmiddellijke gezamenlijke vestiging: ook al betreft het onderdanen van een nationaliteitsland die zich (verlaat) in Nederland vestigen, vanaf het ogenblik van gezamenlijke vestiging wordt dan plots immers het recht van domicilie (i.c. Nederlands huwelijksvermogensrecht) toepasselijk, en is niet langer het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit toepasselijk. Hadden deze echtgenoten zich al onmiddellijk in Nederland gevestigd, dan had zich enkel nog onder de toch veeleer stringente voorwaarden van artikel 7 lid 2 ten eerste en ten tweede HHV veranderlijkheid kunnen voordoen – op een veel later ogenblik dus dan in de situatie van artikel 7 lid 2 ten derde HHV.

Is deze uitwerking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV logisch binnen de optiek van het verdrag? Is de werking van artikel 4 lid 2 onder 3 *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV weloverwogen? Hebben de verdragsopstellers de consequentie van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV daadwerkelijk onder ogen gezien, en hebben zij ook voor de hypothese van onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een verdragsland dat het voorbehoud van artikel 5 HHV heeft gemaakt, bewust willen vasthouden aan strikte toepassing van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV? Ik formuleer hierna enkele opmerkingen omtrent hetgeen hierover in de voorbereidende stukken bij het verdrag is terug te vinden. Ik zal de daarbij naar voren komende onduidelijkheden zo helder mogelijk weergeven.

3.3 *Overwegingen hieromtrent in de voorbereiding van het HHV. De werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV: bevestiging van de initiële uitgangspunten, of breuk met deze uitgangspunten?*

3.3.1 Een opmerkelijk verschil tussen het voorontwerp en de definitieve verdragsversie: vergeten 'doortrekken' van het verdragscompromis van artikel 4 lid 2 HHV naar artikel 7 lid 2 onder 3 HHV?

Een eerste opmerking hangt samen met een interessant verschil tussen het voorontwerp van verdrag en de definitieve verdragsversie, en wordt des te fascinerender als men het algehele chronologisch verloop van de voorbereidingen nader bekijkt. In het voorontwerp was met name wel al een bepaling in de zin van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV opgenomen, maar op dat ogenblik was nog niet de nuance ingevoerd dat voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een nationaliteitsland c.q. verdragsland vestigen dat het voorbehoud heeft getekend, in plaats van domicilierecht nationaal recht zou worden toepasselijk verklaard. De afstap van de basisvisie was toen voor hen dus nog niet gerealiseerd. In de versie van het voorontwerp was enkel een uitzondering op toepassing van het domicilierecht voorzien voor onderdanen

8 Voor hen is immers geen uitzondering voorzien in de zin dat op hen nationaal recht zou kunnen toepasselijk zijn; zo voldoen ze immers al niet aan het vereiste dat het onderdanen van een nationaliteitsland betreft.

9 Zoals ook blijkt uit de *Actes et documents de la Treizième session (4 au 23 octobre 1976) de la conférence de La Haye, Tome II. Régimes matrimoniaux*, Den Haag: Staatsdrukkerij 1978 (hierna 'Actes et documents') zelf: zie bv. het Rapport-Von Overbeck p. 367, nr. 170. Cfr. ook *infra* over de omstandigheid dat het hier gaat om een noodoplossing.

10 Want ook voor hen wordt geen uitzondering voorzien in art. 4 HHV; ze voldoen immers niet aan het vereiste van vestiging in Nederland of een nationaliteitsland.

van een verdragsland dat het voorbehoud heeft getekend,¹¹ en voor deze 'verdragsonderdanen' was toen al geregeld dat zij niet door de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV zouden kunnen worden getroffen.

De regeling voor onderdanen van een nationaliteitsland – in de zin van het maken voor hen, onder voorwaarden, van een nuance bij het basisuitgangspunt dat domicilierecht toepasselijk is – werd pas later ingevoerd. De vraag kan dan ook rijzen of men mogelijk deze hypothese uit het oog heeft verloren bij de definitieve vaststelling van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV: is men mogelijk, zo kan worden geopperd, vergeten de voor deze onderdanen ingebouwde nuance 'door te trekken' in artikel 7 lid 2 onder 3 HHV?¹²

Het zou kunnen. Immers, in de voorbereidende werken heeft men doorheen de algehele voorbereiding, behoudens voor de positie van Nederlanders (voor wie duidelijk wordt gesteld dat art. 7 lid 2 onder 3 HHV géén implicaties heeft),¹³ enkel aandacht voor de situatie van echtgenoten voor wie 'normaal' – in geval van onmiddellijke vestiging – domicilierecht had gegolden, onder gelding van het HHV in definitieve versie te weten: onderdanen van een domicilieland, of onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een domicilieland vestigen. Ten aanzien van dezen wordt benadrukt dat nationaal recht op hen enkel als noodoplossing voor een welbepaalde periode toepasselijk wordt verklaard, waarna wordt teruggegrepen naar de basisoptiek van het verdrag: de uitleg is daarbij vooral toegespitst op het punt dat op deze echtgenoten een tijdlang nationaal recht wordt toegepast; dát specifieke aspect, evenals het daardoor gerechtvaardigde gemak van het creëren van een situatie van veranderlijkheid, wordt verantwoord.¹⁴ Men haast zich te verzekeren dat men voor de echtgenoten al vlug, via artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, terug zal kunnen vallen op het basisprincipe van het verdrag: toepassing van domicilierecht.¹⁵ Het had immers voor de echtgenoten, zo is kennelijk het idee, van meetaf aan in de rede gelegen domicilierecht toe te passen.

Van de uitwerking van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een nationaliteitsland/verdragsland dat het voorbehoud heeft getekend vestigen – en voor wie, onder de gelding van de verdragsartikelen, 'normaal' nationaal recht zou gelden – wordt geen gewag gemaakt. Hun situatie wordt eenvoudigweg niét besproken,¹⁶ behoudens in de behandeling van 'Working document nr. 31'. 'Working document nr. 31' betrof met name een voorstel van de Amerikaanse vertegenwoordiger: voorgesteld werd om in geval van veranderlijkheid omwille van verlate gezamenlijke vestiging rekening te houden met het ipr van de staat waar de betrokkenen hun gemeenschappelijke verblijfplaats vestigden.¹⁷

Voor dit voorstel werd binnen de vergadering ondersteuning gevraagd. Deze ondersteuning werd niet gekregen, waarna het voorstel werd ingetrokken.¹⁸ Had het voorstel van de Amerikaanse vertegenwoordiger wél bijval gekregen, dan ware op onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een nationaliteitsland vestigen niét domicilierecht maar nationaal recht toegepast, op het ogenblik van gezamenlijke vestiging. Dan had zich dus niet het 'wonderlijke' van de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een nationaliteitsland vestigen voorgedaan. Blijkt nu uit de omstandigheid dat dit voorstel werd afgewezen dat men mogelijk heel bewust heeft willen vasthouden aan de werking van de verdragsartikelen: men bleek uiteindelijk toch niet bereid te sleutelen aan de artikelen? Ook als men beseft dat tijdens de vergadering een dergelijk voorstel expliciet naar voren werd geschoven én afgewezen, kan mijns inziens toch nog steeds worden betoogd dat men niet bewust de consequenties heeft

voorzien van de situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland – een verdragsland dat het voorbehoud van artikel 5 HHV heeft gemaakt – vestigen. Immers, op het ogenblik dat het voorstel werd ingediend, was wél al een 'compromis' ingebouwd in het verdrag voor onderdanen van een nationaliteitsland in de zin dat op hen nationaal recht toepasselijk kon zijn, maar enkel voor het geval deze echtgenoten zich in een nationaliteitsland zouden vestigen. Houdt men deze chronologie van verdragsvoorbereiding voor ogen, dan is te begrijpen dat de bespreking van het Amerikaanse voorstel zich toespitste op het argument van 'adjucation'.¹⁹ In het PV wordt met name weergegeven:

11 Zie *Actes et documents*, p. 133.

12 Opmerkelijk is dat tijdens de onderhandelingen door de Belgische vertegenwoordiger (Stiénon), bij de bespreking van de complicaties veroorzaakt door art. 4, wel op het volgende werd gewezen (*Actes et documents*, p. 239): '(...) estime que le projet devient trop complexe; on ne peut envisager la modification de l'article 4 sans considérer les articles 7 à 9. Si la proposition du Document de travail No 22 devrait être adoptée, elle conduirait à des solutions inextricables en rapport à l'actuelle rédaction des articles 7 et 9. Le Président partage le point de vue du Délégué belge et propose que l'on demande au Comité de rédaction de chercher une formule d'harmonisation entre les dispositions envisagées.'

13 Zie ook bij *Actes et documents*, p. 288, PV nr. 13, bij de uitleg van het woord 'uitsluitend'. Kennelijk heeft men er doorlopend voor willen waken dat op Nederlanders via een bepaling als art. 7 lid 2 onder 3 HHV domicilierecht zou toepasselijk worden. Bij de voor hen geldende regeling en uitwerking van artikelen werd heel bewust stilgestaan. Cfr. ook *Actes et documents*, p. 224, PV nr. 5, de opmerking van de Nederlandse vertegenwoordiger.

14 Cfr. *supra* onder 3.2 betreffende de kwalificatie van art. 4 lid 2 onder 3 HHV als een noodoplossing. Cfr. ook *Actes et documents*, p. 160, van de speciale commissie, nr. 96 evenals *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 364, nr. 157-158.

15 Cfr. *Actes et documents*, p. 250, PV nr. 9; cfr. ook het rapport van de speciale commissie p. 160-161.

16 Is misschien nog wel denkbaar, zo zou kunnen worden opgeworpen, dat de verdragsopstellers oorspronkelijk dachten dat uiteindelijk zeer veel landen partij zouden worden bij het HHV, en men vandaar nauwelijks zou te maken krijgen met de onderdanen van een nationaliteitsland-niet-verdragsland die zich verlaat ergens zouden vestigen? Cfr. *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 364, waar men het enkel heeft over onderdanen van verdragsstaten. De indruk zou kunnen ontstaan dat men er destijds van uitging dat naderhand wel heel veel landen partij zouden worden bij het verdrag en men zo hetzij via art. 4 en 5 wel uitkwam bij nationaal recht (en in dat geval heeft art. 7 dat vreemde effect niét), hetzij te maken zou hebben met onderdanen van een domicilieland voor wie deze regel niet echt 'vreemd' overkomt. Voorzover dit al de veronderstelling mocht zijn geweest, is deze veronderstelling alleszins niet bewaarheid: slechts drie landen zijn momenteel partij bij het HHV. En alleszins vond men het bv. zeker wél de moeite in art. 4 lid 2 onder 2 HHV een bijzondere regeling op te nemen voor onderdanen van nationaliteitslanden. Over het algemeen levende idee van uitzonderlijkheid van confrontatie met art. 7 lid 2 onder 3 HHV zelf, zie *infra* onder 3.4.

17 Het voorstel wordt in de *Actes et documents* als volgt weergegeven: 'Revise the last paragraph of article 8 to read as follows: If both spouses establish habitual residence in the same State, the law of that State, including its choice of law rules, shall become applicable.'

18 Droog wordt weergegeven: 'The chairman asked for further support for the proposal of the United States. None being forthcoming, Mr. Von Mehren agreed to withdraw the proposal.'

19 Cfr. ook 'Mr. Von Mehren (United States) replied that where the spouses established their habitual residence in State X, a non-Contracting State, and one of the spouses died habitually resident there, with assets located in that State, it would be unfortunate if a law was to be applied to the assets located elsewhere that was not the law that the State of X would have applied.'

'von Mehren explained that where there was a change of the applicable law, one ought to include the conflict rules of that State, for otherwise one would reach a result that would not be achieved by the court charged with the adjudication. For example, where both spouses established their habitual residence in a State, then the court might wish to apply the law of the nationality via its choice of law rules, and that possibility ought to be left open.'

Dit argument van 'adjudication' werd in de vergadering niet overtuigend geacht.

De verzachting voor het geval deze echtgenoten zich zouden vestigen in een *verdragsland* dat het voorbehoud van artikel 5 heeft ondertekend, werd pas ingevoerd nadat het voorstel al was naar voren geschoven én afgewezen. Wat betreft de hypothese dat onderdanen van een nationaliteitsland zich verlaat zouden vestigen in een verdragsland dat het voorbehoud van artikel 5 HHV zou hebben gemaakt, is het interessant de opmerking van de voorzitter te vermelden: door de voorzitter wordt er tijdens de bespreking van het Amerikaanse voorstel op gewezen dat *'the proposal must be read as referring only to non-Contracting States, for otherwise the rule contained in article 8 as drafted must apply'*. Aangezien er op dat ogenblik dus nog geen regel in het verdrag was ingebouwd dat verdragslanden die het voorbehoud van artikel 5 zouden tekenen op onderdanen van een nationaliteitsland het nationale recht van betrokkenen zouden moeten toepassen,²⁰ is deze opmerking te begrijpen.²¹ Maar had, zo kan worden opgeworpen, de vergadering mogelijk anders op het Amerikaanse voorstel gereageerd op het ogenblik dat dergelijke regeling wel al was ingebouwd? Alleszins, kort na de afwijzing van het voorstel²² wordt de verdragstekst aangepast in de zin een bijkomende nuance op te nemen, maar het voorstel wordt niét terug besproken op het ogenblik dat aanvaard is dat voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een land vestigen dat het voorbehoud van artikel 5 HHV heeft gemaakt, nationaal recht toepasselijk is. De situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een land als Nederland vestigen wordt op geen moment meer vergeleken met de situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking in Nederland vestigen.

In een andere tussenkomst – met name van de Spaanse delegatie, zo zal ik direct hierna (onder 3.3.2) aangeven – is de suggestie bij het reguleren van veranderlijkheid rekening te houden met het ipr van de betrokken staat toch nog eens weer opgedoken, zij het nu niet meer specifiek gericht op artikel 7 lid 2 onder 3 HHV. In de bespreking van de pro en contra van dát voorstel wordt echter niet meer teruggekeken naar de bijzonderheden van de werking van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV.

3.3.2 Vergelijking met wel of niet gemaakte nuances binnen artikel 7 lid 2 ten eerste en ten tweede HHV

Tijdens de voorbereiding van het verdrag werd met name door de Spaanse vertegenwoordiging een voorstel ingediend²³ tot het maken van nuances bij hantering van artikel 7 lid 2 HHV waar een situatie van veranderlijkheid wordt voorzien indien echtgenoten tien jaar in een bepaald land zijn gevestigd: bij het beantwoorden van de vraag of daadwerkelijk een overstap zou moeten gebeuren naar het recht van het land van domicilie, zou – aldus het Spaanse voorstel – rekening gehouden moeten worden met het ipr van de betrokken staat. Het Spaanse voorstel werd afgewezen. Als argumentatie ter afwijzing werd er kort op gewezen dat de regeling zodoende wel uiterst gecompliceerd zou worden, en – vooral – werd het argument van 'inburgering' in het land van domicilie naar voren geschoven.²⁴ Ook in het Rapport-Von Over-

beck²⁵ wordt, bij de algehele bespreking van artikel 7 lid 2 HHV, gehamerd op dit argument van 'inburgering'.

Maar het argument van inburgering lijkt bij nader inzien toch vooral gericht te moeten zijn op de situatie van artikel 7 lid 2 onder 1 en 2 HHV. Het lijkt moeilijk te kunnen spelen als argument ter onderbouwing van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, zo werd ook al kritisch naar voren gebracht in de doctrine. In die doctrine wordt overigens aangegeven dat, voorzover echtgenoten op het ogenblik van gezamenlijke vestiging al enige verbondenheid met een bepaald rechtstelsel hebben, dat toch veeleer met hun gemeenschappelijke nationale recht zal zijn.²⁶ Kortom, de hoofdreden die doorheen de voorbereiding gegeven wordt om het voorstel om rekening te houden met het feit of men een nationaliteitsland dan wel domicilie-land is, af te wijzen, lijkt wel te kunnen gelden voor de eerste en tweede situatie van artikel 7 lid 2 HHV, maar lijkt niét te kunnen gelden voor de specifieke situatie van veranderlijkheid van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV. Zo zou ook na afwijzing van dat voorstel nog steeds kunnen worden betoogd dat het mogelijk bij toepassing van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV wél

20 Het voorontwerp dateert van juni 1975, zie *Actes et documents*, p. 133 e.v. *Working document* nr. 31 werd uitgedeeld op 12 oktober 1976 (zie *Actes et documents*, p. 240) en de bespreking ervan werd gehouden op 13 oktober 1976, zie *Actes et documents*, p. 249, PV nr. 9.

21 Alhoewel ook dan toch nog steeds vragen kunnen worden geplaatst bij de manier waarop de voorzitter deze opmerking bedoelde, en de consequenties ervan. Zou bv. een en ander dan betekenen dat bij honorering van het voorstel Nederland wél nationaal recht had moeten toepassen op onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een nationaliteitsland vestigen, maar sowieso intern Nederlands recht had moeten toepassen op onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland vestigen (vanaf het ogenblik van vestiging) – dit terwijl Nederland toch precies een land is dat een voorbehoud in de zin van art. 5 HHV heeft geformuleerd? Dergelijk resultaat komt ietwat bizar over. Of moet de omgang met onderdanen van een verdragsland-nationaliteitsland (voor wie een bijzonder sterke verwijzing naar nationaal recht is voorzien) als wezenlijk anders beschouwd worden dan de omgang met onderdanen van een nationaliteitsland?

22 Cfr. de op 16 oktober 1976 verspreide *'Text drawn up by the Drafting Committee'*, zie *Actes et documents*, p. 265.

23 Cfr. *Actes et documents*, p. 249.

24 Cfr. *Actes et documents*, p. 347-348: *'(...) the proposed solution, which introduced a new complication to the system, was rejected by a narrow majority. The Convention's solution appears justified, for whatever the private international law principle applied by the State of the habitual residence, the fact that the latter has lasted for ten years denotes a sufficient integration for the applicable law to be modified. After so long a period, the spouses, if they have never posed to themselves the question of the law applicable to their matrimonial property regime, might be just as surprised to see the national law apply as the law of the habitual residence.'* Cfr. ook *Actes et documents*, p. 287: *'La plupart soulignent que la proposition espagnole s'inscrit admirablement dans la logique du système adopté, mais apparaît extrêmement complexe et difficile à appliquer. Le Rapporteur estime quant à lui que justice et logique ne vont pas toujours de pair en cette matière. Il ajoute au surplus que ce genre de situation a, en fait, peu de chance de se produire.'*

25 Cfr. *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 366, nr. 164: *'Change of the applicable law will always be in favour of the internal law of the State where the spouses have their habitual residence. In the circumstances provided for in article 7, second paragraph, the Convention seeks, in effect, to subject the spouses to the law of the country where the centre of their interests is located, to the law of the environment in which they have become strongly integrated.'* Zie ook de weergave daarvan bij Joppe 2003 (zie noot 7).

26 Zie bv. Marck 2000 (zie noot 7). Cfr. ook de weergave van de visie van Marck bij L. Jordens-Cotran, *Nieuw Marokkaans familierecht en Nederlands IPR*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2007, p. 813-814.

zin heeft nuances te maken, maar dat de verdragsopstellers mogelijk eenvoudigweg niet hebben stilgestaan bij het idee dat het mogelijk in de lijn van de definitieve verdragsversie lag het maken van dergelijke nuance te bepleiten.

Het punt dat bij verdere nuancering een bijzonder gecompliceerde regeling van kracht wordt, kan natuurlijk wel ook in confrontatie met artikel 7 lid 2 onder 3 HHV naar voren geschoven worden. Mogelijk heeft men bovendien ook geredeneerd dat, wanneer men eenmaal bevrijd is van een nood-situatie waarvoor een oplossing moet worden gezocht, het veeleer voor de hand ligt vast te houden aan en terug te vallen op het algehele vertrekpunt van het HHV – toepasselijkheid van domicilierecht, middels het creëren van een situatie van veranderlijkheid naar het recht van domicilie toe.

3.3.3 Het beginsel van veranderlijkheid uitsluitend naar het recht van de (nieuwe) verblijfplaats toe

Tijdens de voorbereiding wordt er almaar meer op gehamerd dat de veranderlijkheid zich enkel moet kunnen voordoen in die zin dat het recht van het *domicilie* vanaf een bepaald ogenblik toepasselijk wordt verklaard.²⁷ Het toepasselijk verklaren van domicilierecht sluit zeer wel aan bij het uitgangspunt in geval van veranderlijkheid enkel (nieuw) domicilierecht toepasselijk te verklaren. Maar hierbij moge al direct worden aangetekend dat, had men wél een nuance ingevoerd bij de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in Nederland vestigen, men niet noodzakelijk met dit principe had moeten breken: denkbaar ware op het huwelijksvermogensregime van deze echtgenoten gewoon de toepasselijkheid van nationaal recht te *behouden*²⁸ – in welke hypothese zich eenvoudigweg geen situatie van veranderlijkheid zou voordoen, en het beginsel om enkel een wijziging naar het recht van domicilie toe te laten dan ook nog steeds gerespecteerd ware.

3.4 'Much ado about nothing'? De veronderstelde uitzonderlijkheid van de situatie

Of heeft men, zo zou nog kunnen worden opgeworpen, niet zover willen gaan dergelijke nuances in artikel 7 lid 2 onder 3 HHV door te voeren omdat men mogelijk veronderstelde dat artikel 7 lid 2 onder 3 HHV toch maar in zeer uitzonderlijke situaties toepassing zou vergen? Had men mogelijk wel anders geredeneerd en veel uitgebreider stilgestaan bij de werking van het artikel, indien men vooraf had ingeschat dat de situatie zich vrij vaak zou kunnen voordoen? Uit de voorbereidende werken bij het HHV²⁹ blijkt alleszins dat men niet al te veel aandacht wou besteden aan de regulering van situaties die als zeer uitzonderlijk moeten worden beschouwd. In de *doctrine*³⁰ is in eerste instantie aangegeven dat artikel 7 lid 2 onder 3 HHV zeer uitzonderlijke situaties betreft. Maar de voorbije jaren laten zien dat artikel 7 lid 2 onder 3 HHV geenszins beperkt lijkt te blijven tot zeer uitzonderlijke situaties. Het idee dat het bij artikel 7 lid 2 onder 3 HHV wel zal gaan om uiterst zeldzame gevallen en het idee dat de situatie zich maar in zeer uitzonderlijke situaties zal voordoen, lijkt dus niét bewaarheid.

Bovendien wordt in de *doctrine* meer en meer gewag gemaakt van het belang van de inwerking van vreemdelingenrecht, nu precies het Nederlandse vreemdelingenrecht aan de basis blijkt te kunnen liggen van het maandenlang moeten wachten op de afgifte van een vergunning tot toelating in Nederland – met verlate vestiging tot gevolg. Verder zal ik nader ingaan op de kwestie van 'vreemdelingenrecht', met name in de bespreking van de vraag of de omstandigheid dat regels van vreemdelingenrecht ten grond-

slag liggen aan het laattijdig karakter van gezamenlijke vestiging, als overweging wordt c.q. kan worden betrokken in de (mate van) oprekking van de termijnen waarbinnen een gezamenlijke vestiging zou moeten hebben plaatsgevonden om nog steeds te kunnen spreken van 'eerste gezamenlijke vestiging'. Hier volsta ik er mee te signaleren dat aspecten van vreemdelingenrecht kennelijk mede oorzaak zijn van de *frequentie* van het voorkomen van hypothesen als bedoeld in artikel 4 lid 2 onder 3 HHV – waarvoor artikel 7 lid 2 onder 3 HHV een verdere regeling voorziet, en zoek ik *binnen* het eerste basisuitgangspunt of er voor de betrokkenen enige mogelijkheid bestaat te 'sleutelen' aan het resultaat van toepassing van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV: is er enige mogelijkheid om de hiervoor beschreven werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV te vermijden?

3.5 *Speelruimte: mogelijkheden tot remediëring van het resultaat?*

3.5.1 'Hertoetsing' binnen artikel 4 lid 2 HHV – het woordje 'uitsluitend' in artikel 7 lid 2 onder 3 HHV

De situatie kan worden onderscheiden dat hetzij beide echtgenoten akkoord zijn dat ze de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV willen vermijden, hetzij verschil in mening hierover tussen hen bestaat. Alleszins is er een mogelijkheid onder de werking van het artikel uit te komen als partijen het daarover eens zijn, met name door het uitbrengen van een verklaring van behoud of rechtskeuze.³¹ Moeilijker wordt het als geen overeenstemming bestaat tussen partijen.

Ligt er mogelijk enige beoordelingsmarge in het woordje 'uitsluitend' van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV? Het betoog zou dan luiden dat als nationaal recht *vanaf een bepaald tijdstip* ook kan

27 Vermeldenswaard hierbij is dat betreffende art. 7 lid 2 onder 3 HHV oorspronkelijk nog twee typen van veranderlijkheid werden voorzien: in het voorontwerp luidde het nog 'Where the common national law of the spouses applies pursuant to the third paragraph of Article 4, if both spouses subsequently acquire a new common nationality, the internal law of the State of this nationality shall become applicable, unless one of them retains the previous common nationality. If both spouses establish habitual residence in the same State, the internal law of that State shall become applicable.' Het eerste type van veranderlijkheid werd nadien opgeheven. Cfr. hieromtrent o.a. *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 348.

28 Sowieso was immers, via art. 4 lid 2 onder 3 HHV, in eerste instantie al nationaal recht toepasselijk.

29 Cfr. *Actes et documents*, p. 156 nr. 82 betreffende art. 4 par. 1 HHV: 'The phrase "immediately after marriage" does not mean that the spouses will have to take up habitual residence the day after the marriage. However, they will have to do so within a relatively short time. Application of the provision may give rise to some doubts in the case of spouses who continue, during a long period of time after the marriage, to travel constantly and do not in fact have any habitual residence. Perhaps it is appropriate in this connection to recall that general rules of Conventions are not capable of resolving in a satisfactory manner truly exceptional cases, and that every provision may be reduced to absurdity by means of a carefully selected academic example.' Cfr. ook *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 362, nr. 149, betreffende art. 4, par. 1: 'Without doubt there will be cases in which the application of this provision will present problems, but the very great majority of normal cases will be solved without difficulty and one should not become stuck on academic examples.' Cfr. ook al het hoger weergegeven citaat uit de *Actes et documents*, p. 287.

30 Joppe 2003 (zie noot 7) geeft aan dat het in de situatie van art. 7 lid 2 onder 3 HHV alleen zou gaan om een zeer kleine categorie atypische echtparen: in het algemeen alleen de puissant rijke echtparen à la het echtpaar Chelouche-Van Leer of studentenechtparen.

31 Zie hierover meer in Marck 2000 (zie noot 7).

worden gebaseerd op een andere rechtsgrond dan artikel 4 lid 2 onder 3 HHV – met name op artikel 4 lid 2 onder 2 a HHV –, artikel 7 lid 2 onder 3 HHV zich niet opdringt. Middels deze redenering zou men er alsnog in slagen voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in Nederland vestigen een onderscheid te maken in de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV.

Zodoende wordt dan wel artikel 4 lid 2 HHV gehanteerd op een manier die niet voor de hand lijkt te liggen: dan zou immers, na toepassing van artikel 4 lid 2 HHV, nog een keer opnieuw getoetst worden aan artikel 4 lid 2 HHV – dit terwijl toch de basishouding lijkt te zijn dat het ‘eerst’ toepasselijke recht toepasselijk blijft totdat er een rechtskeuze is gemaakt c.q. een situatie van veranderlijkheid optreedt.³²

3.5.2 Rb. 's-Gravenhage 2 september 2002: illustratie van deze redeneertrant!?

Toch lijkt dit type redenering de redenering die gevolgd is door de Rechtbank 's-Gravenhage in haar uitspraak van 2 september 2002.³³ Het ging in deze casus om een huwelijk tussen een Nederlands-Turkse man en een Turkse vrouw, waarbij op basis van artikel 4 tweede lid onder drie HHV Turks recht wordt toegepast ‘als het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten, nu de echtgenoten hun eerste gewone verblijfplaats na het huwelijk niet op het grondgebied van dezelfde staat vestigden’ en dan vervolgens géén gewag wordt gemaakt van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV maar enkel van artikel 7 lid 2 onder 1 HHV.

‘Nu de vrouw in 1998 de nationaliteit heeft verkregen van het land waar de echtgenoten beiden hun gewone verblijfplaats hebben, te weten Nederland, is ingevolge art. 7, tweede lid, onder 1 juncto art. 8 van genoemd verdrag vanaf dat moment het Nederlandse recht van toepassing op hun huwelijksvermogensregime, voor zover het vermogen van de echtgenoten betreft dat zij nadien hebben verkregen. Tot het moment van verkrijging door de vrouw van de Nederlandse nationaliteit is het Turkse recht van toepassing en is, nu niet is gesteld of gebleken dat partijen een daarvan afwijkend huwelijksvermogensregime zijn overeengekomen, sprake van algehele scheiding van goederen.’

De rechtbank houdt hier blijkbaar geen rekening met artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, want zoniet had de rechtbank, na sowieso eerst nog voor een stukje Turks recht van toepassing te achten, al veel eerder Nederlands recht van toepassing moeten verklaren: men had dan niet moeten wachten totdat de vrouw Nederlandse was geworden. Mogelijk heeft de rechtbank bij het toetsen van veranderlijkheid enkel gedacht aan de twee eerste situaties van artikel 7 lid 2 HHV; mogelijk ook heeft de rechtbank het woordje ‘uitsluitend’ in artikel 7 lid 2 onder 3 HHV begrepen in de zin dat artikel 7 lid 2 onder 3 HHV in een casus als deze, waarbij het gaat om onderdanen van een nationaliteitsland die zich (verlaat) in Nederland vestigen, sowieso niet van toepassing is.

Middels deze handelwijze zou, zo blijkt, (specifiek) voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in Nederland vestigen de werking van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV worden weggedeneerd, want als deze onderdanen zich maar vestigen in Nederland, zouden ze alsnog behandeld worden als ware hun situatie van meetaf aan te beschouwen als ‘hypothese A’. Ik teken hierbij nog aan dat in deze handelwijze níét wordt geraakt aan de werking van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV *juncto* artikel 7 lid 2 onder 3 HHV voor onderdanen van een domicilieland, of voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in een domicilieland vestigen: zij zullen op hun huwelijksvermogensrecht nog steeds een tijdlang nationaal recht toege-

past zien, dat – eens ze zich gezamenlijk vestigen – opgevolgd wordt door toepasselijk verklaring van domicilierecht.

Voor állen blijft men in deze handelwijze vasthouden aan respect voor het beginsel dat in de hypothese van veranderlijkheid geen ander recht toepasselijk wordt dan het recht van het (nieuwe) verblijf. Want voor de enen blijft het toepasselijke recht gewoon ongewijzigd (eerst op basis van de specifieke regeling in artikel 4 lid 2 onder 3 HHV, vervolgens op basis van de algemene regeling zoals geldend voor hypothese A); voor de anderen geschiedt een veranderlijkheid naar het recht van de verblijfplaats toe.

4. Tweede visie: het ‘oprekken’ van de termijn waarbinnen echtgenoten hun eerste huwelijksdomicilie vestigen

4.1 Het resultaat bij oprekking van de termijn

Een heel andere manier om onderuit te komen aan de werking van artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, is het ‘oprekken’ van de termijn waarbinnen het eerste domicilie zou moeten zijn gevestigd opdat sprake zou kunnen zijn van een situatie in de zin van artikel 4 lid 2 onder 2 HHV: in zodanig geval wordt, ook al is het huwelijksdomicilie slechts laattijdig gevestigd, dit huwelijksdomicilie nog steeds beschouwd als ‘eerste gemeenschappelijke verblijfplaats’ in de zin van artikel 4 lid 2 onder 2 a HHV. Het laattijdig karakter van vestiging wordt daarmee als het ware verdoezeld. In zodanig geval zou de veranderlijkheid waartoe artikel 7 lid 2 onder 3 HHV leidt, vermeden worden, nu toch artikel 7 lid 2 onder 3 HHV enkel geldt in combinatie met artikel 4 lid 2 onder 3 HHV dat in deze visie eenvoudigweg niet aan bod komt: betoogd zou dan worden dat men bij de eerste toetsing niet thuis hoorde in artikel 4 lid 2 onder 3 HHV, maar al onmiddellijk artikel 4 lid 2 onder 2 a HHV moest toepassen.

Specifiek voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich (verlaat) in Nederland vestigen, kan dan via artikel 4 lid 2 onder 2 HHV veel langere tijd³⁴ dan bij hantering van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV vastgehouden worden aan toepassing van nationaal recht – in deze visie via artikel 4 lid 2 onder 2 a HHV in plaats van, zoals in de eerste visie, via artikel 4 paragraaf 2 ten derde HHV en het vervolgens niet toepassen van artikel 7 paragraaf 2 ten derde HHV. Zij worden van meetaf aan beschouwd als ‘hypothese A’.

Als het zou gaan om onderdanen van een domicilieland/onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een domicilieland vestigen,³⁵ dan zou bij zodanig ‘oprekken’ van het eerste domicilie, op basis van artikel 4 lid 1 al onmiddellijk het recht van domicilie toepasselijk zijn – bij vestiging in Nederland dus Nederlands recht als recht van de eerste gemeenschappelijke verblijfplaats: de ‘noodoplossing’ van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV valt dan immers ook voor hen weg, zodat niet eerst een tijdlang nationaal recht van toepassing is, maar al direct het recht van domicilie op basis van artikel 4 lid 1 HHV. Voor deze personen wordt dus bij oprekken van het domicilierecht

32 Zie ook art. 7 HHV. Zie ook impliciet Joppe 2003, p. 52 (zie noot 7) waar zij stelt: ‘uitgangspunt van de verdragsregeling is dat het rechtstelsel dat bij het begin van het huwelijk (krachtens rechtskeuze, art. 3, of de objectieve conflictenregel, art. 4 en 5) toepasselijk is gedurende de gehele huwelijksrit toepasselijk blijft’.

33 Rb. 's-Gravenhage 2 september 2002, NIPR 2002, 244.

34 Met name (bij gebreke van rechtskeuze) tot één van de twee éérstgenoemde situaties van art. 7 lid 2 HHV zich voordoet.

35 Ook hier vallen uiteraard Nederlanders niet onder de werking van de artikelen.

grip uiteindelijk *minder* nationaal recht toepasselijk, maar wel sluit ook voor hen³⁶ daarmee de 'oplossing' aan bij de oplossing die het verdrag had geboden in geval deze personen al onmiddellijk na het huwelijk hun domicilie in Nederland hadden gevestigd – namelijk de basisoptie zoals omschreven in artikel 4 lid 1 HHV, nu er geen sprake van is dat zij onder enige in het verdrag ingebouwde nuance in de zin van artikel 4 lid 2 HHV zouden vallen.

Dit zou het *effect* zijn van 'oprekken' van de termijn. Maar in hoeverre bestaat daadwerkelijkheid de *mogelijkheid* tot oprekken?

4.2 Mogelijkheid tot oprekking: hoelang?

In het voorbereidend *Rapport-Von Overbeck*³⁷ blijkt 'dat er ook sprake is van een eerste gewone verblijfplaats wanneer de echtgenoten om praktische redenen enige tijd hun oude gewone verblijfplaats hebben aangehouden en zich vervolgens gevestigd hebben in hetzelfde land'. Een maximale termijn wordt in het *Rapport-Von Overbeck* niet genoemd.

In Nederlandse *rechtspraak en rechtsleer* wordt zeker wel aanvaard dat een gemeenschappelijke eerste verblijfplaats ook nog een tijdje na het huwelijk tot stand kan komen. Maar dikwijls wordt gezegd dat daarvoor wel maar zo'n zes maanden tijd is.³⁸ Toch wordt soms ook nog aanvaard dat ook een periode langer dan zes maand nog wel, heel uitzonderlijk, denkbaar is. Ook *rechtspraak* waarbij het huwelijksvermogensregime niet werd bepaald onder het regime van het Haags Huwelijksvermogensverdrag, maar onder het regime Chelouche kan hierbij boeien, nu men veelal toch in beide gevallen (zowel bij hantering van het verdrag als bij hantering van het systeem Chelouche) gelijklopend probeert te redeneren. Overigens is ook *rechtspraak* aan te geven waarbij onder het systeem Chelouche aanvaard werd dat sprake was van een 'gemeenschappelijke nationaliteit', zelfs al was die gemeenschappelijke nationaliteit pas twee jaar na de huwelijksvoltrekking tot stand gekomen.³⁹

4.3 Effecten op het vlak van 'onzekerheid' en 'veranderlijkheid' bij oprekking van de termijn

Onmiskenbaar is de consequentie van oprekking van de termijn dat het zodoende een tijdlang moeilijk te voorspellen is welk recht uiteindelijk toepasselijk zal worden verklaard, zeker als nog niet helemaal duidelijk is waar echtgenoten zich zullen gaan vestigen. Bij (kunstmatig) oprekken van de termijn kan toepasselijkheid van nationaal recht achteraf worden 'weggeredeneerd', met name als de betrokkenen onderdaan zijn van een domicilieland: dan wordt het recht van het welbepaalde land van vestiging van meetaf aan toepasselijk verklaard; voor onderdanen van een domicilieland is in deze visie de kans uitgesloten dat nationaal recht (een tijdlang) toepasselijk zal zijn. Voor onderdanen van een nationaliteitsland kan de uitkomst nog verschillende kanten uitgaan: onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een domicilieland vestigen zouden, achteraf bekeken, onderworpen blijken te zijn aan het recht van dat bepaalde domicilieland; onderdanen van een nationaliteitsland die zich in Nederland vestigen, zouden aan het nationale recht onderworpen worden en blijven. Uiteindelijk lijkt men zo wel te komen tot meer aansluiting bij het basisuitgangspunt *en* de nuances zoals aangebracht in het HHV.

Artikel 4 lid 2 onder 3 HHV zelf is dan enkel nog van belang indien, nog vooraleer een gezamenlijke vestiging heeft plaatsgevonden, de vraag opduikt naar toepasselijk recht: in die situatie moet uiteraard sowieso nationaal recht toepasselijk verklaard worden. Duikt de vraag naar het toepasselijk recht

pas op nadat echtgenoten zijn gevestigd, dan is artikel 4 lid 2 onder 3 HHV weggeconstrueerd.

Mogelijk kan de hiervoor weergegeven situatie van onzekerheid als bezwaarlijk worden aanvoeld. Ik geef hier geen antwoord op de vraag in hoeverre dit element van (tijdelijke) onzekerheid als *zwaarwegend* nadeel moet worden beschouwd tegen een oprekking van de termijn. Wel wijs ik op het volgende: in de bespreking van het wel of niet vasthouden aan een maximale termijn figureert in de doctrine soms het 'onveranderlijkebeginsel', en wel in die zin dat omwille van het belang van het onveranderlijkebeginsel best zou worden vastgehouden aan een maximale termijn.⁴⁰ Opmerkelijk vind ik zelf echter dat, indien het regime van het HHV geldt, moet worden vastgesteld dat precies het oprékken van de termijn toelaat alleszins *op het 'eind van de rit'* – bv. bij echtscheiding – geconfronteerd te worden met *minder* gevallen van veranderlijkheid: immers, wordt de termijn opgerekt, dan wordt artikel 7 lid 2 onder 3 HHV vermeden en zal enkel nog in de twee éérste situaties van artikel 7 lid 2 HHV veranderlijkheid optreden.⁴¹ Omgekeerd, zo moge uit het voorgaande blijken, zou precies het inperken van de termijn leiden tot veelvuldige gevallen van veranderlijkheid, en dit zowel voor onderdanen van een nationaliteitsland als voor onderdanen van een domicilieland: voor alle wordt dan eerst een tijdlang nationaal recht van toepassing verklaard, en vervolgens domicilierecht – met als resultaat een 'wagonstelsel'.⁴² *Auteurs* die tegenstander zijn van het wagonstelsel, kunnen vandaar in confrontatie met een situatie van verlate vestiging geneigd zijn tot een ruim laten oprekken van de termijn. Of *partijen* zelf wel of niet voorkeur hebben voor het oprekken van de termijn, zal allicht afhangen van hun specifieke casuspositie.

36 Zoals omgekeerd voor onderdanen van een nationaliteitsland die zich in een nationaliteitsland vestigen méér nationaal recht (langere tijd) van toepassing wordt, hetgeen eveneens aansluit bij de oplossing die ware gehanteerd indien deze zich onmiddellijk na het huwelijk in een nationaliteitsland hadden gevestigd.

37 *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, nr. 149.

38 Zie hierover bv. Joppe 2003 (zie noot 7). Zie ook het *rechtspraakoverzicht* van Schmidt (G.E. Schmidt, 'De vestiging van een eerste huwelijksdomicilie' (commentaar bij Hof Amsterdam 23 april 1998), *NIPR* 2000, p. 33-37), waar hij een antwoord zoekt op de vraag hoe lang er na de huwelijksluiting mag worden gewacht met het vestigen van een eerste huwelijksdomicilie, zowel onder het systeem Chelouche als onder het HHV.

39 Zie hierover uitgebreid Joppe 2003, o.a. p. 68 en 71 (zie noot 7) (met bespreking van de gelijkenissen/verschillen tussen het systeem Chelouche en HHV), evenals Schmidt (zie noot 38). Zie ook het in deze besprekingen betrokken *Rapport-Von Overbeck* en de visie van de Werkgroep IPR.

40 Zie hierover (zij het zelf kritisch) Schmidt 2000 (zie noot 38).

41 Uit het voorgaande blijkt dat men bij oprekking ook niet hoeft te breken met het uitgangspunt dat enkel automatische gevallen van wijziging mogen plaatsvinden in de zin dat het recht van het (nieuwe) domicilie toepasselijk wordt (cfr. *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck p. 348. Cfr. hierover *supra*), want bij oprekken van de termijn vindt eenvoudigweg géén wijziging plaats.

42 Mogelijk, zo werp ik op, is nog wel denkbaar dat bepleit wordt enkel 'rek' toe te laten in confrontatie met de situatie van onderdanen van een nationaliteitsland die zich verlaat in Nederland vestigen; dan zou voor hen een nuance kunnen worden bewerkstelligd, en voor hen geen veranderlijkheid intreden. Zo men deze handelwijze zou volgen, dan zou art. 4 lid 2 onder 3 HHV *juncto* art. 7 lid 2 onder 3 HHV wel nog belang vertonen voor de andere types echtgenoten – waarbij dus op hun huwelijksvermogensregime, als een noodoplossing, eerst een tijdlang nationaal recht zou toepasselijk zijn, vervolgens – vanaf het ogenblik van gezamenlijke vestiging – domicilierecht.

4.4 In geval van twist tussen partijen. Een recente uitspraak: Rb. Amsterdam 12 september 2007

In een recente casus⁴³ was tussen partijen sprake van een dergelijke onenigheid: daar waar de man graag toepassing wou van artikel 4 lid 2 onder 3 HHV en vervolgens artikel 7 lid 2 onder 3 HHV, wou de vrouw graag zo lang mogelijk nationaal recht toepasselijk verklaard zien.

Concreet was de casus als volgt. Partijen zijn in augustus 1999 in Iran gehuwd. De vrouw heeft de Iraanse nationaliteit en de man heeft de Nederlandse en tevens de Iraanse nationaliteit. De vrouw is pas een jaar na de huwelijksdatum in Nederland komen wonen. De vrouw verzoekt om echtscheiding. Zij verzoekt daarbij ook voor recht te verklaren dat op het huwelijksvermogensregime van partijen vanaf de huwelijksdatum het Iraans huwelijksvermogensrecht van toepassing is. De vrouw betoogt daarbij dat het feit dat zij pas in september 2000 naar Nederland is gekomen, is gelegen in het feit dat zij voor haar achttiende geen toestemming kreeg voor een machtiging tot voorlopig verblijf (mvv), zodat die pas kon worden verleend nadat zij op 30 juli 2000 achttien was geworden. Op 1 mei 2000 is de mvv aangevraagd en op 4 augustus 2000 is de mvv verstrekt. Zij betoogt dat het voor haar op grond van het Nederlandse vreemdelingenbeleid niet mogelijk was om direct na het sluiten van het huwelijk naar Nederland te reizen en zich hier te vestigen.

De rechtbank overweegt omtrent het laattijdig karakter van vestiging:

‘Dat kan haar niet worden tegengeworpen. Nu partijen de intentie hadden zich na het huwelijk in Nederland te vestigen, moet er vanuit worden gegaan dat zij in Nederland hun eerste gewone verblijfplaats na het huwelijk hebben gevestigd. Partijen hebben de Iraanse nationaliteit gemeenschappelijk. Iran en Nederland zijn beide nationaliteitslanden. Ingevolge het bepaalde in het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 (HHV) is Iraans recht van toepassing. De situaties als bedoeld in artikel 7 lid 2 van het HHV doen zich in casu niet voor.’

De rechtbank acht het

‘voldoende aannemelijk dat partijen de intentie hebben gehad direct na de huwelijksluiting in Nederland hun eerste huwelijksdomicilie te vestigen. Gezien de door de vrouw geschetste gang van zaken rondom het verkrijgen van een voor vestiging in Nederland vereiste mvv, kan aan haar niet worden tegengeworpen dat de woonplaats van partijen meer dan zes maanden na het sluiten van het huwelijk gescheiden is geweest. De rechtbank gaat er dan ook vanuit dat partijen hun eerste gewone verblijfplaats na het sluiten van het huwelijk in Nederland hebben gevestigd.’

Hiermee kiest de Rechtbank Amsterdam voor een bijzonder lang oprekken van de termijn, en wordt op opvallend expliciete wijze de inwerking van vreemdelingenrecht bij de overwegingen betrokken.

In de doctrine werd door Joppe⁴⁴ al suggestief opgeworpen, dat men zich kan ‘afvragen of (de) zes-maanden-limiet ook strikt moet worden genomen wanneer vestiging wordt vertraagd door het afwachten van een verblijfsvergunning’. Joppe stelt, onder verwijzing naar diverse uitspraken, vast dat de jurisprudentie hier daadwerkelijk een ruimere grens lijkt te nemen. Is denkbaar, zo zou kunnen worden geopperd, de maximumtermijn in zodanige gevallen, waarbij vreemdelingenrechtelijke aspecten aan de basis liggen van het laattijdig karakter van de vestiging, eventueel te laten afhangen van de termijn die Nederland hanteert voor het afwachten van de vergunning? Wat betreft het betrekken van vreemdelingenrechtelijke aspecten in de bepaling c.q. de invulling van artikelen van het HHV, wijs ik er vooreerst op dat in het voor-

bereidend rapport bij het HHV⁴⁵ – zij het in een andere context, want niet specifiek betreffende deze bepaling – werd aangegeven liever niet aspecten van ‘policy of aliens’ te betrekken. Maar tegelijk ook wijs ik erop dat in het Rapport-Von Overbeck⁴⁶ geen tijdslimiet wordt aangegeven voor het bepalen van de tijdsperiode waarbinnen de gemeenschappelijke nationaliteit moet zijn verkregen, maar men de begrenzing laat afhangen van de termijn die door de betreffende nationaliteitswet voor het opteren van de nationaliteit gesteld wordt.⁴⁷ Min of meer analoog redenerend: zou dan telkenmale de regelgeving van het land omtrent de termijn van verkrijging van een verblijfsvergunning als richtinggevend kunnen worden beschouwd?

5. Slot: is een en ander symptomatisch voor huidige dynamieken?

Wat er ook zij van de manier waarop moet worden gehandeld, alleszins is het zo dat een situatie waarvan oorspronkelijk werd gedacht dat ze zeer uitzonderlijk zou zijn, dezer jaren mogelijk toch niet meer zo uitzonderlijk is, dit mede door de impact van Nederlands vreemdelingenrecht. Uiteindelijk is dan, door regels van vreemdelingenrechtelijke aard, de ipr-regel zelf niet veranderd, maar wel de frequentie van toepassing van een specifieke ipr-regel. Een welbepaalde ipr-regel, die oorspronkelijk was bedoeld voor zeer zeldzame gevallen, kan in veel meer gevallen dan oorspronkelijk voorzien van toepassing worden. Bekijkt men concreet het resultaat waartoe die ipr-regel leidt, dan kan de vraag rijzen of de verdragsopstellers wel degelijk de bedoeling hadden de regels, in alle gevallen, te laten uitwerken zoals ze dat doen. Mogelijk wel – maar daar heeft men zich dan toch niet expliciet over uitgesproken –; mogelijk ook gaat het om veeleer onbedoelde gevolgen voor die situaties, althans op de schaal waarop ze zich nu voordoen, en in de verschijningsvorm c.q. casusposities waarin ze zich heden ten dage vaak voordoen. Dit geldt in het bijzonder voor echtgenoten met een gemeenschappelijke vreemde nationaliteit die onderdaan zijn van een nationaliteitsland en zich – verlaat – in Nederland vestigen. Zeker voor hen leidt rigide toepassing van de regels van artikel 4 en artikel 7 HHV tot een vrij wonderlijk verloop van het op het huwelijksvermogensregime van deze echtgenoten toepasselijke recht. Nu het de voorbije jaren in confrontatie met artikel 4 lid 2 onder 3 HHV vrij vaak onderdanen van een nationaliteitsland blijkt te betreffen, doen zich de verrassende en onvermoede effecten van toepassing van deze bepaling

43 Rb. Amsterdam 12 september 2007, NIPR 2008, 17.

44 Joppe 2003, p. 71 (zie noot 7) (in een bespreking van de situatie onder de Chelouche-conflictenregel, waarnaar zij verwijst op p. 45, bij de bespreking van de regels van het HHV).

45 *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, p. 346, nr. 77, ‘Following a First indicative vote rejecting absolute permanence, the discussion centered upon the question whether, and upon which conditions, the national law applicable by virtue of an article 5 declaration might be replaced by the law of the habitual residence of both spouses. By a strong majority, a proposal providing for such change, without a condition of passage of time, from the moment when the spouses would have the right to settle permanently in the country of their habitual residence, was rejected. To this solution the objection was made that it introduced a concept of policing of aliens, which would lead to widely divergent solutions according to the various countries and even, within one country, according to the various categories of aliens’. De termijn werd vervolgens vastgesteld op 10 jaar.

46 *Actes et documents*, Rapport-Von Overbeck, nr. 199.

47 Zie hierover Joppe 2003, p. 46 (zie noot 7), betreffende het bepalen van ‘gemeenschappelijke nationaliteit’ in de zin van art. 15 HHV, met verwijzing naar het Rapport-Von Overbeck nr. 199.

juncto artikel 7 lid 2 onder 3 HHV dus des te meer voor. Zeker in confrontatie met deze casusposities – en mogelijk nog des te meer indien de verlate vestiging is veroorzaakt door perikelen van vreemdelingenrechtelijke aard – kan weerstand rijzen tegen een (al te) strikte toepassing van de regels van het verdrag en onbehagen over het resultaat.

Ik heb in deze bijdrage geen persoonlijk oordeel gegeven omtrent de te hanteren handelwijze; wel heb ik mogelijke zienswijzen, oplossingsstrategieën en redeneringen, en de effecten daarvan voor verschillende types echtgenoten, blootgelegd.

Of men er nu mee volstaat eenvoudigweg vast te stellen dat er een vrij 'bizar' resultaat ontstaat en dit 'vreemde resultaat' zich almaar frequenter 'dreigt' voor te doen, dan wel op deze of gene manier probeert te sleutelen aan het resultaat, alleszins is confrontatie met de casus illustratief en symptomatisch voor het ruimere, hedendaagse fenomeen dat toepassing van regels van vreemdelingenrecht soms onvermoede uitlopers kent naar andere rechtsgebieden toe c.q. naar de manier waarop regels in andere rechtsgebieden worden ingevuld en de complicaties, verwickelingen en vraagstellingen in die gebieden die dit meebrengt. Niet alleen de beslissing wannéér zich samen te vestigen, ook de beslissing wáár het eerste huwelijksdomicilie te vestigen zelf kan bijvoorbeeld al zijn ingegeven door perikelen van vreemdelingenrechtelijke aard – hetgeen bijvoorbeeld op het vlak van internationaal huwelijksvermogensrecht effect kan sorteren, zo moge ook reeds uit deze bijdrage blijken. Zo zal bijvoorbeeld, neem ik aan, ook de beslissing wáár mensen huwen⁴⁸ menigmaal ingegeven zijn door kwesties van vreemdelingenrechtelijke aard – hetgeen zijn impact kan laten voelen op ipr-vlak, al is het maar op het vlak van erkenbaarheid van dat huwelijk in deze of gene rechtsorde, en de verdere verwickelingen/effecten die dit veroorzaakt.⁴⁹ Enerzijds, zo lijkt het, worden door de werking van ipr-regels aan mensen soms strategische mogelijkheden geboden; anderzijds moet tevens worden onderkend dat mensen soms *noodgedwongen* 'keuzes' maken indien zij

een uitweg zoeken voor problemen inzake vreemdelingenrecht, én dat die 'keuze' een onvermoede impact kan hebben op ipr-vlak.⁵⁰

Al bij al: wie zich laat adviseren omtrent aspecten van vreemdelingenrecht, doet er vaak goed aan zich eveneens te laten informeren over de mogelijke impact van deze of gene handelwijze op het vlak van het ipr. De ipr-adviseur op zijn beurt doet er goed aan na te gaan in hoeverre aspecten van vreemdelingenrechtelijke aard van invloed kunnen zijn op de invulling van een welbepaalde ipr-regel.

48 Of scheiden. Vanuit Nederlands ipr-perspectief beschouwd, is het voor het bepalen van het op de alimentatie tussen ex-echtgenoten toepasselijke recht bv. belangrijk welk echtscheidingsrecht de rechter die de echtscheiding heeft uitgesproken heeft toegepast, zie met name art. 8 Haags Alimentatieverdrag 1973.

49 De plaats van huwelijksvoltrekking kan soms bv. (mede)bepalend zijn voor de verdere ipr-gevolgen, zie bv. – binnen Belgisch ipr – art. 51 Belgische ipr-codex betreffende huwelijksvermogensrechtelijke implicaties. Cfr. bv. ook, mogelijk, de regeling in de nog vast te stellen 'Rome III-verordening' (waarin regels van toepasselijk recht inzake echtscheiding zullen worden opgenomen), waarin, aldus een recent persbericht, <www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/016-10384-267-09-39-902-20070913STO10370-2007-24-09-2007/default_nl.htm>, de wet van het land van huwelijksvoltrekking wel eens relevant zou kunnen worden.

50 Zo gaf ik ook al aan in bv. V. Van Den Eeckhout, *Huwelijk en echtscheiding in het Belgische conflictenrecht. Een analyse vanuit de invalshoek van de nationaliteitsgemengde partnersverhouding*, Antwerpen: Intersentia 1998, o.a. p. 219 – dit specifiek betreffende 'hinkende huwelijken' en de strategische mogelijkheden voor partijen om bv. bewust een hinkend huwelijk te creëren, met het oog op bv. de (niet)erkenbaarheid en de gevolgen daarvan naar het buitenland toe, en ipr-gevolgen naar het land van vestiging (i.c. België) toe, bv. wat betreft het op de echtscheiding toepasselijke recht. Ook bv. keuzes voor een consulaire huwelijksvoltrekking kunnen zijn ingegeven door perikelen van vreemdelingenrechtelijke aard.